

В. В. Муравський, д-р екон. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування

В. В. Муравський, викладач кафедри економічної кібернетики та інформатики
Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль, Україна

НАПРЯМКИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ РОЗРОБОК ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОЇ АВТОМАТИЗОВАНОЇ СИСТЕМИ ОБЛІКОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Ключові слова: облік, автоматизація обліку, В. М. Глушков, комп'ютерно-комунікаційні технології.

Українські наукові дослідження як частина радянського науково-технічного розвитку мали надзвичайно високий практичний потенціал. Одна з найбільш прогресивних технологій обробки облікової інформації була розроблена українським науковцем В. М. Глушковим Загальнодержавна Автоматизована Система збору і обробки інформації для обліку, планування народним господарством (надалі – ЗДАС). Рівень інноваційності та перспективності наукових досліджень В. М. Глушкова був настільки високим, що є актуальними і на сьогодні. Його науково-технічні напрацювання випередили час і через організаційні перешкоди не були повною мірою реалізовані. В. М. Глушков був піонером розвитку глобальних комунікаційних середовищ і комп'ютерних технологій. На жаль, науково-технічні розробки науковця повільно реалізовувалися, незважаючи на значну урядову й фінансову підтримку, а з розпадом Радянського Союзу були припинені [1].

З великою ймовірністю можна спрогнозувати, які б напрацювання В. М. Глушкова могли отримати подальший розвиток та втілення у формі комп'ютерно-комунікаційних технологій облікового призначення. Іншими словами, сучасні технології обробки та передачі облікової інформації частково ґрунтуються на українських (радянських) науково-технічних дослідженнях (таблиця).

Таблиця

*Напрями розвитку перспективних комп'ютерно-комунікаційних технологій
облікового призначення українського (радянського) походження*

№ з/п	Співвідношення розробок ЗДАС та сучасних ККТ у частині обробки облікової інформації	
	Науково-технічні розробки ЗДАС	Сучасні комп'ютерно-комунікаційні технології облікового призначення
1.	Загальнодержавна мережа ЕОМ та обчислювальних центрів	Архітектура глобальної мережі Інтернет
2.	Технології накопичення, розподілу та відображення інформації	Технологія гіпертекстового структурування та відображення інформації
3.	Централізовані розподілені бази даних накопичення облікової та іншої інформації	Технологія «Big data» – накопичення та обробка великих об'ємів різносторонньої інформації
4.	Обмін інформацією про грошові кошти «електронний рубль» для оперування безготівковими операціями	Електронні гроші, криптовалюти
5.	Технологічні датчики збору первинних даних, термінали введення інформації з передачею в обчислювальні центри	Технології Інтернет речей, що здатні збирати та передавати через мережу Інтернет інформацію
6.	Доступ з терміналів обробки облікової інформації, що встановлені в підприємствах, відомствах, до усієї бази даних	«Хмарні» технології
7.	Зберігання частини облікової інформації в мережі обчислювальних центрів, що об'єднуються в єдину систему	Технологія блокчейн, що передбачає блоково-структуроване зберігання, захист та відновлення інформації
8.	Програмування і комунікації на «природній» мові за допомогою голосових команд	Голосові помічники

Таблиця демонструє, що науково-технічною базою сучасних комп'ютерно-комунікаційних технологій є пропозиції і розробки В. М. Глушкова в частині проектування ЗДАС. Концептуальні основи технологій гіпертексту, ітернет-речей, «Big data», блокчейн, криптовалют були обґрунтовані в Інституті кібернетики в місті Києві [2]. Якби наукові дослідження науковця були продовжені, з великою ймовірністю сучасна архітектура мережі Інтернет мала б українське (радянське) походження.

ЗДАС найбільш повно реалізувалася в умовах планової економіки, яка передбачала регламентовану вертикально орієнтовану систему прийняття управлінських рішень. Одночасно в умовах ЗДАС формувалися умови для нового витка радянського економічного й технічного розвитку. Запровадження автоматизованої системи давало можливість мінімізації проявів дефіциту товарів і послуг через їх оптимальний розподіл у відповідності до потреб. На основі своєчасної інформації про товарні залишки в місцях реалізації та споживчий попит можна було приймати оперативні управлінські рішення про старт виробничого процесу. У ЗДАС були закладені принципи філософії «точно в час», яка є актуальною для сучасної економічної системи.

З позиції ХХ ст. науковець не міг усвідомлювати всі переваги та перспективи технологій обробки облікової інформації. Тому кінцевою метою функціонування ЗДАС було формування унікального середовища електронного обміну та збереження інформації, що було покладено в основу концепції «безпаперового» документування та документообігу [3]. Облік, контроль, аналіз та управління передбачалися без формування паперових примірників документів. Поза увагою залишалися комунікаційні, безпекові та організаційні аспекти комп'ютерно-комунікаційних технологій, що є визначальними чинниками розвитку сучасного інформаційного суспільства та цифрової економіки.

Отже ЗДАС, спроектована В. М. Глушковым, була перспективною в технічному, економічному та організаційному напрямі розробкою. Провідна роль відводилася системі бухгалтерського обліку, в якій формувалася вся економічна інформація. Основною концепцією ЗДАС була можливість оперативної передачі інформації для акумулювання, обробки різними користувачами та прийняття управлінських рішень. Передбачалося автоматизоване управління господарськими процесами на мікрорівні, що ознаменувало початок децентралізації управління. Одночасно, автоматизована система виступала комунікаційним майданчиком, що об'єднував учасників в єдину загальнодержавну систему.

Натомість малодослідженими залишаються питання про: можливість інформаційного обміну між мережею Інтернет та ЗДАС, порядок електронних комунікацій інженерів та наукових співробітників щодо науково-технічного співробітництва, можливостей використання ЗДАС для радянської кібертиранії (гібридних воєн), механізми адаптації радянської економіки до падіння цін на нафту, гласності, перебудови з використанням комп'ютерно-комунікаційних технологій.

Список використаних джерел: 1. Benjamin Peters. How Not to Network a Nation: The Uneasy History of the Soviet Internet. MIT Press, 2016. 2. Муравський В. В. Комп'ютерно-комунікаційна форма обліку: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 486 с. 3. Глушков В. М. Основы безбумажной информатики. Изд. 2-е, испр. Москва: Наука, Глав. ред. физ.-мат. лит.-ры, 1987. 551 с.

УДК 657.6:004

О. І. Волот, канд. екон. наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

А. С. Шелест, студентка

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ключові слова: внутрішній аудит, бухгалтерський облік, інформаційні системи і технології.

Актуальність та ефективність застосування ефективної системи внутрішнього аудиту в сучасних умовах посилюється наявністю та активним використанням сучасних інформаційних систем і технологій, які дозволяють без надмірних витрат автоматизувати низку контрольних процесів та дають змогу оперативно отримувати результати контролю та вживати відповідні управлінські заходи, спрямовані на усунення недоліків як в обліку, так і в управлінні. Вагомий внесок у дослідження питань автоматизації контролю на підприємстві зробили такі вітчизняні та закордонні науковці, як М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, В. П. Завгородній, С. В. Івахненко, М. В. Кужельний, В. І. Подольський, М. В. Романів, В. Д. Шквір, Е. Л. Шуремов та інші.

Внутрішній аудит – це один із видів внутрішньогосподарського контролю суб'єктів підприємницької діяльності. Іншими словами, внутрішній аудит є перевіркою та оцінкою діяль-